

Liite 2. Selvitys osallistuvuudesta ja äänestysaktiivisuudesta 2020–2021

Tausta

Osallistuva budjetointi on demokratiainnovaatio, jota toteutetaan tuhansissa kaupungeissa ympäri maailman. Se on suoran demokratian menetelmä, jossa kaupunkilaiset voivat ehdottaa ja äänestämällä päättää siitä, miten yhteisiä varoja käytetään.

Helsingin kaupunginhallitus päätti 13.11.2017 §:n 1047 osana osallisuus- ja vuorovaikutusmallia käynnistää kaupunkitasoisen osallistuvan budjetoinnin. Samalla se kehotti kaupunginkansliaa valmistelemaan lähiörahaston muutoksen Osallisuusrahastoksi siten, että osallisuusrahaston tuotosta voidaan rahoittaa vuosittain osallistuvan budjetoinnin kustannukset sisältäen toimeenpanon henkilöstön, alueellisen osallisuuden käyttömenot sekä osallistuvan budjetoinnin alueellisesti päätettävät summat.

Kaupunginvaltuusto päätti 13.6.2018 § 9 perustaa itsenäiseksi taseyksiköksi muodostettavan Osallisuusrahaston - Delaktighetsfonden. Osallisuusrahaston tarkoituksena on edistää yhdenvertaista kaupunkia luomalla taloudelliset edellytykset helsinkiläisten asukkaiden ja yhteisöjen esittämien hankkeiden ja projektien toteuttamiselle hallintosäännön VII osan 27 luvun 1 § mukaisesti. Kaupunginvaltuusto totesi rahaston perustamispäätöksen yhteydessä, että kaupunginhallitus tulee erikseen päättämään osallistuvan budjetoinnin määrärahan valmisteluperiaatteista ja toteutuksesta.

Osallistuvan budjetoinnin tavoitteet

Osallistuva budjetointi toteuttaa kaupungin hallintosäännön mukaisia osallisuuden ja vuorovaikutuksen periaatteita, joita ovat kaupungin jäsenten ja palveluiden käyttäjien osaamisen ja asiantuntemuksen hyödyntäminen kaupungin palveluiden kehittämisessä, omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen ja yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien luominen.

Osallistuvan budjetoinnin tavoitteena on vahvistaa kaupunkilaisten vaikuttamismahdollisuuksia, edistää yhdenvertaisuutta sekä lisätä ymmärrystä kaupungin toiminnasta. Osallistuva budjetointi avaa kanavan ehdottaa ja äänestää investoinneista ja käyttötalousmenoista alueellisesti.

Keskeiset onnistumiset

Ensimmäinen osallistuvan budjetoinnin OmaStadin kierros ideoinnista äänestykseen toteutettiin 2018–2019 ja toinen vuosina 2020–2021. Kaupunginhallitus päätti osallistuvan budjetoinnin toisen kierroksen 2020–2021 toteuttamisperiaatteista 4.5.2020 § 279.

Kahden toteuttamiskerran perusteella osallistuva budjetointi OmaStadi on kaupunkilaisille tervetullut uusi osallistumisen muoto ja se on saanut hyvän vastaanoton helsinkiläisten keskuudessa. Osallistuva budjetointi on lisännyt kaupunkilaisten kiinnostusta kaupungin toimintaan ja vaikuttamiseen kaupungissa. Yhteistyö kaupunkilaisten kesken sekä kaupungin ja kaupunkilaisten välillä on vahvistunut. Osallistuva budjetointi on kehittänyt kaupungin avoimen hallinnon toimintakulttuuria sekä lisännyt suunnittelun ja yhteistyökäytänteiden läpinäkyvyyttä ja toimivuutta.

Vaikka toinen kierros 2020–2021 toteutettiin pandemia-aikana, osallistuivat kaupunkilaiset aktiivisesti sen eri vaiheisiin. Ideoita ja ehdotuksia syntyi enemmän kuin ensimmäisellä kierroksella ja niiden määrä lisääntyi kaikilla suurpiireillä. Helsingin osallistuvan budjetoinnin äänestys on Suomen suurin julkishallinnon järjestämä digitaalinen äänestys. Toisen kierroksen äänestyksessä lokakuussa 2021 annettiin ääniä enemmän kuin aikaisemmalla kierroksella ja erityisesti koko kaupungin ehdotukset kiinnostivat kaupunkilaisia aiempaa enemmän. Koululaisten äänestysaktiivisuus laski huomattavasti ensimmäisestä kierroksesta ja

äänestysaktiivisuudessa oli koulukohtaisia eroja. Silti lähes 20% äänestysiältään nuorimpien 11–15-vuotiaiden ikäluokasta äänesti osallistuvassa budjetoinnissa.

Kaupunkilaisten yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien tukemiseksi tehtiin monenlaisia toimenpiteitä yhteistyössä kaupungin palveluiden, järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Viestintää toteutettiin monikanavaisesti ja monikielisesti seitsemällä eri kielellä. Myös osallistuvan budjetoinnin sivuston saavutettavuutta ja käytettävyyttä parannettiin. Näillä toimenpiteillä voidaan katsoa olleen vaikutusta siihen, että alueiden väliset erot äänestysaktiivisuudessa tasoittuivat hieman. Havaintona on, että osallistuvassa budjetoinnissa ei ole niin selvää eroa eri asukasryhmien välillä äänestysaktiivisuudessa kuin vaaleissa.

Osallistuvan budjetoinnin 2020–2021 vaiheet ja niiden toteutus

Toisen kierroksen toteutusta leimasi maailmanlaajuinen pandemia ja siihen liittyvät rajoitustoimenpiteet. Muuttunut tilanne esti tapahtumien ja tilaisuuksien laajamittaisen järjestämisen ja ne jouduttiin siirtämään osittain verkkoympäristöön. Yleisestä poikkeustilanteesta huolimatta kaupunkilaiset osallistuivat osallistuvaan budjetointiin aktiivisesti. Äänestysprosentti pysyi lähes samana edelliseen kierrokseen nähden, ja ideoita ja ehdotuksia tehtiin enemmän kuin ensimmäisellä kierroksella. Erot äänestysaktiivisuudessa kaupungin eri alueiden kesken tasoittuivat hieman. Yhteinen keskustelu oman alueen kehittämistä ja tavoitteista sekä kohtaamiset ja niistä syntynyt uudenlainen yhteistyö ovat oleellinen osa osallistuvaa budjetointia.

Osallistuvan budjetoinnin toinen toteuttamiskierros eteni neljässä eri vaiheessa, joita olivat ideointi, yhteiskehittäminen, äänestys ja toteutus. Ideointivaihe käynnistyi syksyllä 2020, jolloin kaupunkilaiset saivat kahden viikon aikana jättää ideoita omastadi.hel.fi-sivustolle. Kaupunkilaisten aktiivisuus oli kiitettävää ja ideoita kertyi sivustolle 1493 kappaletta määräaikaan mennessä. Lähes kolmasosa ehdotuksista liittyi liikunnan ja ulkoilun teemoihin. Kaupunkilaiset ideoivat esimerkiksi ulkokuntosaleja ja uusia talviuintipaikkoja eri puolille kaupunkia. Seuraavaksi suosituin teema oli puistot ja luonto, joka piti sisällään esimerkiksi ideoita puiden istuttamisesta ja puistojen kunnostamisesta eri alueilla. Kolmanneksi suosituin teema oli rakennettu ympäristö. Kahdeksasta teemasta vähinten ideoita liittyi teemoihin terveys ja hyvinvointi, ekologisuus sekä oppiminen ja osaaminen.

Ideoiden jättämisen jälkeen toimialat ja kaupunginkanslia arvioivat tammi-helmikuun 2021 aikana ideoiden toteutuskelpoisuutta suhteessa osallistuvalla budjetoinnille kaupunginhallituksen päätöksessä 4.5.2020 § 279 asetettuihin reunaehtoihin. Reunaehdot määrittelevät sen, millaisia ideoita ja ehdotuksia osallistuvaan budjetointiin saattoi tehdä. Reunaehdoja kaupunkilaiset voivat hyödyntää tehdessään ehdotuksia ja niitä käytetään ehdotusten arvioinnin perusteena. Reunaehdoissa esimerkiksi todetaan, että osallistuvan budjetoinnin budjettiehdotusten tulee olla kaupungin arvojen sekä strategian mukaisia ja kaupungin toimivallassa. Määrärahaa voidaan käyttää sekä investointeihin että käyttötalousmenoihin. Osallistuvan budjetoinnin käyttömenoihin kohdentuvien budjettiehdotusten kautta ei ole mahdollista palkata vakituista henkilökuntaa, se ei voi kohdentua kaupungin liikelaitosten tai tytäryhtiöiden toimintaan eikä määrärahaa voida kohdentaa avustuksena tai tukena suoraan kaupunkiorganisaation ulkopuolisille tahoille. Ehdotukset eivät myöskään voi olla kaupungin aikaisempien päätösten ja linjausten vastaisia. Lisäksi äänestykseen etenevien budjettiehdotusten tulee olla suuruudeltaan vähintään 35 000 euron arvoisia ja kustannukset korkeintaan puolet alueen koko budjetista. Budjettiehdotusten kokoluokkaa oli yhteiskehittämisen vaiheessa mahdollista skaalata niin, että ne täyttävät osallistuvan budjetoinnin reunaehdot.

Osallistuvan budjetoinnin kierroksella 2020–2021 yhteensä 347 ideaa hylättiin reunaehtoisten vastaisena tai kaupunkilainen peruutti ideansa. Yhteiskehittämiseen eteni tarkempaan jatkovalmisteluun yhteensä 1146 ideaa. Kaikille hylätyille ideoille kirjattiin perusteet omastadi.hel.fi-sivustolle, josta kaupunkilainen saattoi lukea ne ja näin edistää hänelle tärkeää asiaa kaupungissa muita vaikuttamiskanavia pitkin.

Ideavaiheen jälkeen käynnistyi ideoiden yhteiskehittäminen ehdotuksiksi. Keväällä 2021 toteutetun yhteiskehittämisen tavoitteena oli yhdistää samankaltaisia ideoita ja kehittää ehdotuksista toteutuskelpoisia yhdessä kaupunkilaisten ja kaupungin asiantuntijoiden kanssa. Lähtökohtaisesti kaikki esiarviointivaiheessa mahdollisiksi arvioidut ideat etenivät yhteiskehittämävaiheeseen, jolloin ideoista muokattiin osallistuvan budjetoinnin reunaehdot täyttäviä ehdotuksia budjettiehdotusten kustannusarviointia varten. Kaupunkilaiset vastasivat tarkentavien ehdotusten laatimisesta.

Yhteiskehittäminen toteutettiin alueraksoilla, teemaraksoilla sekä omastadi.hel.fi-sivustolla kevään 2021 aikana ja yhteiskehittämisessä työstettiin yhteensä 466 ehdotusta. Tammi-helmikuussa 2021 verkkotilaisuuksina järjestetyissä alueraksa-työpajoissa tarkennettiin ja yhdisteltiin samankaltaisia ideoita. Alueraksojen tavoitteena oli tuoda ideat ja kaupunkilaiset yhteen sekä tukea kaupunkilaisia ideoiden yhdistämisessä ja niiden avaamisessa. Näitä alueellisia työpajoja järjestettiin yhteensä kahdeksan ja niihin osallistui noin 500 kaupunkilaista.

Maalis-huhtikuun aikana kaupungin asiantuntijat kommentoivat kaupunkilaisten ehdotuksia omastadi.hel.fi-sivustolla ja keskustelivat niistä kaupunkilaisten kanssa Teemaraksa-työpajoissa. Työpajojen tavoitteena oli, että asiantuntijat ja kaupunkilaiset yhdessä viimeistelevät ehdotukset, jotta ne ovat toteutuskelpoisia ja täyttävät osallistuvan budjetoinnin toteutusperiaatteet ja reunaehdot. Lisäksi ehdotuksien valmistelun tavoitteena oli, että ne sisältävät riittävän määrän informaatiota kustannusten arvioimiseksi. Kaupunkilaiset vastasivat tarkentavien ehdotusten laatimisesta kaupungin asiantuntijoilta saadun palautteen perusteella. Näitä teemallisia työpajoja järjestettiin seitsemän ja niihin osallistui 370 kaupunkilaista.

Yhteiskehittämisen päätyttyä kaupungin toimialojen ja kaupunginkanslian asiantuntijat laativat määräajassa valmistuneille reunaehtojen mukaisille ehdotuksille kustannusarviot kesän 2021 aikana. Lisäksi investointihankkeiden kohdalla arvioitiin myös mahdolliset syntyvät ylläpitokulut. Kustannusarvioinnin aikana kaupunkilaisten laatimista ehdotuksista arvioitiin vielä 70 ehdotusta osallistuvan budjetoinnin OmaStadin toimintaperiaatteiden ja reunaehtojen vastaisiksi eivätkä ne täten voineet edetä äänestetykseen. Kaupunkilaisten valmistelemien ehdotusten ja niille laadittujen toteutus- ja kustannusarviointien pohjalta äänestetykseen eteni 396 budjettiehdotusta.

Osallistuvan budjetoinnin äänestystulokset

Osallistuvan budjetoinnin äänestys toteutettiin syksyllä 2021 ja kaupunkilaisilla oli kolme viikkoa aikaa äänestää omastadi.hel.fi-sivustolla mieleisiään ehdotuksia. Äänioikeutettuja olivat äänestysvuonna 12 vuotta täyttävät ja sitä vanhemmat helsinkiläiset. Äänestyksessä käytettiin vahvaa tunnistautumista mobiilivarmen-teella tai pankkitunnuksilla. Koululaiset ja toisen asteen opiskelijat saattoivat tunnistautua Wilma-tunnuksilla. Henkilöille, joilla ei ollut mahdollisuutta sähköiseen tunnistautumiseen, järjestettiin mahdollisuus äänestää myös henkilökorttia, ajokorttia tai passia näyttämällä äänestyspisteissä eri puolilla kaupunkia.

Kaupunkilainen pystyi äänestämään sekä yhden suurpiirin ehdotuksia, että koko Helsinkiä koskevia ehdotuksia. Äänestysvaiheessa kaupunkilainen jakoi alueen määrärahan eri budjettiehdotusten kesken haluamallaan tavalla. Määrärahan pystyi alittamaan, muttei ylittää. Kaupunkilaisten oli mahdollista seurata äänestystulosta reaaliaikaisesti omastadi.hel.fi-sivustolla koko äänestyksen ajan.

Äänestystulos laskettiin siten, että budjettiehdotukset laitettiin äänestystuloksen perusteella suosituimmuusjärjestykseen. Määrärahaa allokoitiin äänestyksen suosituimmalle budjettiehdotukselle ensin, toiseksi suosituimmalle seuraavaksi jne. Mikäli kolmanneksi eniten ääniä saanut hanke ei enää mahtunut jäljellä olevaan suurpiirin määrärahaan, edettiin äänestyslistalla alaspäin, kunnes löytyi budjettiehdotus, joka budjetiltaan vielä mahtui jäljellä olevaan määrärahaan.

Koko kaupungin äänestysprosentti oli 8,1 prosenttia. Osallistuvassa budjetoinnissa äänesti 47 064 kaupunkilaista ja ääniä annettiin yhteensä 403 474 kappaletta eri ehdotuksille. Äänestäjistä 41 373 tunnistautui Suomi.fi- tunnistusteella, 5 367 koululaisten Wilma-tunnuksilla ja 324 henkilötodistusta näyttämällä äänestyspisteissä. Kaikista äänestäjistä 95% äänesti jonkin suurpiirin ehdotusta ja 73% koko kaupungin yhteistä ehdotusta.

Helsingin kaupunkitietoyksikkö tuotti osallistuvan budjetoinnin kehittämisessä - Helsingin kaupungin osallistuvan budjetoinnin selvityksen äänestyksen arvioinnin lähteenä. Kaakkoisen (12,3%) ja keskisen (10,7%) suurpiirin asukkaat olivat OmaStadin aktiivisimpia äänestäjiä. Muiden suurpiirien äänestysprosentit vaihtelivat itäisen suurpiirin ja Östersundomin 5,9 prosentista eteläisen suurpiirin 8,4 prosenttiin. Äänestysprosentin vaihtelua alueittain voidaan pitää suurena. Ikäryhmistä aktiivisimmin äänesti peruskouluikäisten ikäluokka, josta lähes viidesosa äänesti osallistuvassa budjetoinnissa. Vaikka nuorten äänestysaktiivisuus oli ikäryhmistä vahvinta, se heikkeni edelliseen äänestykseen verrattuna huomattavasti. Tämä laski äänestysaktiivisuutta kokonaisuudessaan hienoisesti. Vaikka koko kaupungin äänestysprosentti laski hieman ensimmäisen kierroksen 8,6

prosentista, niin kokonaisuutena katsottuna postinumeroiden välinen hajonta äänestysaktiivisuudessa väheni edelliseen osallistuvan budjetoinnin äänestyskseen verrattuna.

Äänestysaktiivisuuden paraneminen oli muita alueita yleisempää niillä alueilla, joilla aktiivisuus oli ollut edellisellä kierroksella matalaa. Toisin kuin lakiin perustuvissa valtiollisissa vaaleissa, osallistuvassa budjetoinnissa äänestysprosentti ei vaikuttaisi olevan voimakkaasti yhteydessä postinumeroalueen kotitalouksien mediaanitulotason tai korkeasti koulutettujen väestöosuuden kanssa. Helsingin hyväosaisimmat tai sosioekonomiselta tasoltaan heikoimmat alueet eivät samalla tavalla korostu osallistuvan budjetoinnin äänestyskseen. Vuoden 2019 äänestyskseen verrattuna äänestysaktiivisuuden alueelliset erot vaikuttaisivat hieman tasaantuneen.

Edelliseen OmaStadin kierrokseen verrattuna etenkin liikuntaan ja ulkoiluun, terveyteen ja hyvinvointiin sekä oppimiseen ja osaamiseen liittyvien ehdotusten määrät lisääntyivät. Samalla myös näiden aiheiden saamat osuudet äänistä kasvoivat. Liikuntaan ja ulkoiluun liittyvien ehdotusten osuus kaikista ehdotuksista oli suurempi kuin teeman saamien äänten osuus kaikista äänistä. Aihepiirin ehdotukset saivat 120 000 ääntä eli noin 30 prosenttia kaikista äänistä. Toiseksi yleisimmin kannatettiin puistot ja luonto -teemaisia ehdotuksia, jotka keräsivät 22 prosentin ääniosuuden. Puistot ja luonto -teeman sekä ekologisusteeman ääniosuudet olivat suurempia kuin ehdotusten määrän perusteella olisi voinut odottaa. Kustannusarvioiden perusteella noin puolet OmaStadin 8,8 miljoonan euron määrärahasta kohdentui liikuntaan ja ulkoiluun liittyvien ehdotusten toteuttamiseen ja neljäsosa puistot ja luonto -teemaisille ehdotuksille.

Äänestettyjen ehdotusten toteutus

Äänestettävänä olleista 396 ehdotuksesta äänestettiin toteutukseen 75 ja ne kohdentuivat kaikille toimialoille. Vuoden 2022 aikana toteutuksesta vastaavia toimialoja tarkennettiin hankkeiden toteutussuunnittelun myötä ja kaksi alun perin sosiaali- ja terveystieteisiin kuulunutta hanketta siirrettiin toteuttavaksi toinen kulttuurin ja vapaa-ajan ja toinen kaupunginkansliaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastuspalvelujen uudistuksen yhteydessä. Vuoden 2022 toteutettujen tarkennusten jälkeen ehdotuksista 54 toteutetaan kaupunkiympäristön toimialalla, 15 kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla, 5 kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla sekä 1 kaupunginkansliassa.

Ehdotusten toteuttaminen on keväällä 2023 meneillään. Kaupungin toimialat vastaavat ehdotusten toteutuksesta ja niiden suunnitteluun on kutsuttu mukaan myös kaupunkilaisia. Vuorovaikutuksessa on käytetty monenlaisia menetelmiä, kuten digitaalista Kerro kartalla- palvelua, maastokävelyitä ja työpajoja. Kaupunkilaiset voivat seurata äänestettyjen ehdotusten toteutusta omastadi.hel.fi-sivustolla.

Kaupunkilaisten yhdenvertaisen osallistumisen tukeminen

Helsingin osallisuuden periaatteena on kaupunkilaisten yhdenvertaiset osallistumisen mahdollisuudet. Osallistuvan budjetoinnin OmaStadin toteuttamisen kaikissa vaiheissa on panostettu kohdennettuihin yhdenvertaisuutta tukeviin toimenpiteisiin sekä huomioitu saavutettavuutta verkkopalveluissa, viestinnässä ja tapahtumissa.

Kaupunkilaisten osallistumisen tuki toteutettiin monitoimijaisena yhteistyönä kaupungin eri palveluiden, järjestöjen sekä alueellisten toimijoiden ja yhteisöjen kanssa. Toimenpiteet suunnattiin erityisesti nuorten, ikäihmisten ja maahanmuuttajataustaisten helsinkiläisten osallistumisen tukemiseen.

Yhdenvertaisen osallistumisen tuki koostui viestinnästä, digituesta sekä tapahtumista ja paikan päällä annettavasta tuesta. Kaupungin eri palveluissa henkilökunta kertoi mahdollisuudesta osallistua osallistuvaan budjetointiin, tuki ideointia ja äänestämistä tapahtumallisesti sekä avusti tarvittaessa idean jättämisessä ja äänestämässä sivustolla. Tietoa ja tukea jaettiin mm. kirjastoissa, asukastaloilla, mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palveluissa sekä ikääntyneiden palveluissa.

Nuorten osallistumisen tukemiseksi tehtiin yhteistyötä kaupungin nuorten osallistuvan budjetoinnin kanssa siten, että nuorten osallistuvaan budjetointiin kustannuksiltaan liian korkeat tai laajat hankkeet tuotiin ideoiksi ja ehdotuksiksi osallistuvaan budjetointiin OmaStadin. Nuorten osallistumisen tueksi tuotettiin myös erillistä markkinointimateriaalia ja ohjeistusta äänestämisestä. Nuoriso-ohjaajat jalkautuivat kouluille tukemaan

peruskoulun yläluokkien äänestämistä sekä nuorten budjetissa että osallistuvassa budjetoinnissa OmaStadissa.

Eryteisesti ikäihmisten osallistumisen tukea verottivat koronarajoitukset, sillä tilaisuuksia ja kohtaamisia ei voitu järjestää toivotulla tavalla. Tuen tärkeitä yhteistyökumppaneita olivat ensimmäisellä kierroksella kaupungin seniorien palvelukeskukset ja ne olivat syksyllä 2020 suljettuina. Tällöin myös ehdotusvaiheen tuki ikäihmisille jäi edellistä kierrosta vähäisemmäksi. Äänestysvaiheessa syksyllä 2021 pandemiatilanne oli hieman parempi ja kaikissa palvelukeskuksissa järjestettiin äänestystapahtumia, joissa kannustettiin ja tuettiin äänestämistä.

Kaupunkilaisille järjestettiin digitukea yhteistyössä kaupungin digitukiverkoston kanssa ja tukea oli tarjolla monissa eri kaupungin toimipisteissä eri puolilla kaupunkia. Äänestysvaiheessa digitaalista tukea varten perustettiin myös oma puhelinumero, johon soittamalla oli mahdollista saada äänestystukea. Tätä tuen muotoa ei kuitenkaan käytetty. Henkilöt, joilla ei ollut mahdollisuutta sähköiseen tunnistautumiseen saattoivat tunnistautua ja äänestää henkilökorttia, ajokorttia tai passia näyttämällä lähes 64 kaupungin eri palvelupisteessä. Äänestyksen puolesta-asiointi tunnuksella olivat käytössä 94 kaupungin työntekijällä kaupungin eri palveluista.

Koronatoimet rajoittivat kohtaamisia koko prosessin ajan, mutta tapahtumia ja tilaisuuksia järjestettiin kaupunkilaisten osallistumisen tueksi mahdollisuuksien mukaan. Ideointivaiheessa syksyllä 2020 alueosallisuustiimin järjestämiä tapahtumia oli 46 kpl ja ne tavoittivat n. 500 henkilöä. Järjestökumppanien järjestämät 85 tapahtumaa tavoittivat n. 700 henkilöä. Äänestysvaiheessa kaupungin palveluissa, alueosallisuustiimin toimesta sekä järjestöjen ja muiden yhteistyökumppanien avulla järjestettiin yli 130 tapahtumaa ja niissä tavoitettiin arviolta yli 4 600 kaupunkilaista

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavien kaupunkilaisten osallistumisen tukemiseksi tehtiin vahvaa yhteistyötä järjestöjen kanssa. Viiden eri maahanmuuttajajärjestön kanssa tehtiin vastikkeellinen sopimus äänestämisen markkinoinnista ja oman kohderyhmän äänestämisen tuesta. Yhteistyökumppaneiksi valikoituneet järjestöt tarjosivat tukea ja opastusta kohderyhmilleen järjestämällä työpajoja eri ikäisille ja kielitaustaisille helsinkiläisille, osallistumalla yhdessä yhteiskehittämistilaisuuksiin sekä tuottamalla monikielistä viestintää mm. sosiaalisen median kanaviin. Kumppanijärjestöjen raportoinnin mukaan järjestöyhteistyön tuloksena syntyi 176 ideaa osallistuvaan budjettiin ja niistä tehtiin 70 kappaletta äänestykseen edenneitä ehdotuksia.

Oleellisenä onnistumisena voidaan pitää sitä, että kaikilla kaupungin suurpiireillä aktiivisuus kasvoi. Ideat, ehdotukset sekä toteutukseen äänestetyt hankkeet lisääntyivät ja suurpiiritasoisesti lähes kaikilla alueilla ideoita jätettiin edellistä kierrosta enemmän. Lisäksi kaikilla alueilla äänestettävänä oli edellistä kierrosta enemmän ehdotuksia. Alueiden väliset erot äänestysaktiivisuudessa myös tasoittuivat hieman. Äänestysprosentti nousi kolmella ensimmäisellä kierroksella vähäisimmän äänestysprosentin alueella ja kaikilla suurpiireillä äänestysprosentti nousi joillakin alueilla.

Markkinointi ja viestintä

Osallistuvan budjetoinnin viestintä kattoi laajasti sosiaalisen median, ulkomainnon, kaupungin palvelupisteissä toteutettavan viestinnän sekä omastadi.hel.fi-sivuston. Osallistuvan budjetoinnin viestintää tehtiin seitsemällä eri kielellä: suomi, ruotsi, englanti, venäjä, viro, arabia ja somali. Omastadi.hel.fi-sivusto oli suomen lisäksi käytettävissä ruotsin ja englannin kielellä. Sivustolta löytyi tietoa osallistuvasta budjetoinnista sekä ohjeistus siihen, miten sivustolla toimittiin idea- ja äänestysvaiheissa. Ohjeet sivustolla toimimiseen käännettiin seitsemälle eri kielelle.

Kaupunkilaiset saivat kyselyn mukaan tiedon osallistuvasta budjetoinnista pääsääntöisesti sosiaalisen median kautta. Viestintää kohdennettiin sosiaalisessa mediassa niille ikäryhmille ja alueille, joissa ensimmäisellä kierroksella osallistuminen ja äänestysprosentti olivat alhaisia. Lisäksi erikseen kohdennettua viestintää tehtiin eri kieliryhmille sekä pienimuotoisesti sosiaalisen median vaikuttajien kanssa. Oleellista oli tukea ehdotuksia tehneitä kaupunkilaisia markkinoimaan omaa ehdotustaan ja tätä varten tuettiin oma materiaali, jota kaupunkilaiset saattoivat hyödyntää.

Viestintää toteutettiin laajasti kaupungin eri toimipisteissä kuten kirjastoissa, kouluissa ja oppilaitoksissa, päiväkodeissa ja terveyskeskuksissa julisteina ja esitteinä. Kaiken kaikkiaan palvelupisteisiin lähetettiin n. 800

julistetta, joista osa oli myös eri kieliversioina. Paikallislehtiin tuotettiin myös juttuja osallistuvasta budjetoinnista ja niiden kautta saavutettiin kymmeniätuhansia kaupunkilaisia. Osallistuva budjetointia sai hyvin huomiota myös valtakunnallisessa mediassa. Äänestystä varten tehtiin paperinen esitevihkonen, johon oli koottu kaikki äänestettävät ehdotukset alueittain. Vihkonen tuotettiin suomen-, ruotsin- ja englannin-kielisenä.

Osallistuvan budjetoinnin sivuston, ohjelmistoalustan ja takahuoneen kehittäminen

Helsingin osallistuva budjetointi on digitaalinen osallisuusprosessi ja kaikki sen eri vaiheet toteutetaan omastadi.hel.fi-sivustolla. Sivusto on käytettävissä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Osallistuvan budjetoinnin sivusto on toteutettu avoimen lähdekoodin Decidim-alustalla. Decidim on Barcelonassa kehitetty alusta, jonka avulla voi toteuttaa erilaisia digipalveluja osallistuvan demokratian tueksi. Decidimin mukauttaminen Helsingin osallistuvan budjetoinnin prosessin tarpeisiin, visuaalisen ilmeeseen ja saavutettavuuden vaatimuksiin on vaatinut paljon kehittämistyötä.

Decidim ohjelmistoydin rakentuu 25 moduulista, joista ohjelmiston perustoiminnallisuudet ja ominaisuudet syntyvät. Helsinki on merkittävällä tavalla ollut kehittämässä Decidim-alustaa. Ohjelmistoytimen lisäksi Helsingillä on käytössä osallistuvaan budjetointiin 17 lisämoduulia erikoistoiminnallisuuksineen, joista 15 on Helsingin kehittämiä.

Saavutettavuus on ollut tärkeä periaate sivuston kehittämisessä. Saavutettavuuteen liittyy muun muassa se, että sivusto on kauttaaltaan luettavissa ruudunlukijalaitteella ja sen parantamiseksi on tehty useita toimenpiteitä. Saavutettavaan sivustoon kuuluu myös oikeanlaisten värikontrastien käyttäminen sivustolla sekä käyttäjän looginen ja selkeä ohjaaminen sivustolla. Ammattitestaajat arvioivat sivuston saavutettavuutta ja käytettävyyttä ja heidän joukossaan oli mm. henkilöitä, jotka käyttivät ruudunlukijaa apuvälineenä. Helsinki on myös aktiivisesti pitänyt Decidim-yhteisössä yllä keskustelua alustan saavutettavuudesta ja tehnyt siihen merkittäviä parannuksia keskustelun perusteella. Decidim oli laajassa People Powered-järjestön vuonna 2022 tekemässä kansainvälisessä arvioinnissa kaikkein saavutettavin digitaalinen osallistumispalvelu. Tämä erinomainen tulos on käytännössä Helsingin kehittämistyön ansiota.

Sivustolle tehtiin monia isoja parannuksia ja muutoksia toisen kierroksen toteutusta varten. Parannukset tehtiin käyttäjiltä saadun palautteen pohjalta ja tuotoksia testattiin useaan kertaan kaupunkilaisten kanssa kehittämistyön eri vaiheissa. Tehtyjä muutoksia ovat mm. ulkoasun uudistaminen, ideointi- ja ehdotuslomakkeiden uudistaminen, hakutoimintojen selkiyttäminen, äänestysvaiheen uudelleenkehittäminen ja seurantavaiheen uudistaminen. Erityisen hyvää palautetta kaupunkilaisilta saatiin ideointivaiheesta ja ideointilomakkeesta, ja yli 70% käyttäjistä oli palveluun tyytyväisiä ja kokivat sen helpoksi käyttää. Lisäksi sivustolla toteutettiin teknisiä muutoksia mm. Azure-ympäristöön siirtyminen.

Ensimmäisen kierroksen jälkeen oli selvää, että suuren idea- ja ehdotusmäärän käsittelyyn tarvitaan uusi digitaalinen työkalu. Tähän tarpeeseen kehitettiin Microsoftin työkaluilla Teamsiin integroitu OmaStadin takahuone, johon tiedot Decidimistä siirtyivät rajapinnan kautta. Takahuoneessa on mahdollista käsitellä ideoita ja ehdotuksia eri vaiheissa kaupungin sisällä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi ehdotusten arviointi, siirtäminen eri toimialoille ja asiantuntijoille käsiteltäväksi, kaupungin sisäinen keskustelu ehdotuksista ja niiden kommentointi kaupunkilaisille. Myös seurantavaiheelle rakennettiin oma osio, jotta kaupungin asiantuntijoiden on helppo päivittää kunkin ehdotuksen toteutuksen seuranta omastadi.hel.fi-sivustolla. Rajapinnat mahdollistivat myös monipuolisen raportoinnin eri vaiheista, ja niitä voidaan jatkossa hyödyntää prosessin kehittämisessä. Lisäksi Kaupunkiympäristön toimiala kehitti OmaStadin takahuoneeseen hankesuunnitelmasosion, joka on nopeuttanut ja selkeyttänyt ehdotusten toimeenpanoa toimialalla.